

Sygn. akt I CSK 419/22

POSTANOWIENIE

Dnia 24 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Krajewski

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego w Sokółce

przeciwko B. W., K. W., D. W., A. W., A. D. i L. D.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 czerwca 2022 r.,

na skutek skarg kasacyjnych pozwanych B. W.

oraz K. W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z dnia 27 stycznia 2021 r., sygn. akt I ACa 80/20,

1. odmawia przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania,

2. zasądza od B. W. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego,

3. zasądza od K. W. D. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 27 stycznia 2021 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku m.in. częściowo oddalił apelacje pozwanych B. W. i K. W. w sprawie o uznanie za bezskuteczne czynności prawnych w celu zaspokojenia wierzytelności przysługujących Skarbowi Państwa w stosunku do E. W..

Pozwana K. W. wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie następującego zagadnienia prawnego: „Czy w przypadku szeregu kolejnych czynności prawnych zawartych w krótkim czasie przez dłużnika, polegających na zbyciu majątku dłużnika, skutecznemu zaskarżeniu skargą pauliańską mogą podlegać wszystkie zawarte czynności prawne wedle wyboru wierzyciela, czy tylko te czynności, które wywołały lub pogłębiły niewypłacalność dłużnika w rozumieniu art. 527 § 2 k.c.?”.

Pozwana B. W. wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości oraz rozbieżności w orzecznictwie sądowym w zakresie wykładni art. 530 k.c., tj. rozumienia pojęcia „działania dłużnika w zamiarze pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli”, z powołaniem się na wyroki Sądu Najwyższego z 7 lutego 2008 r., V CSK 434/07, i z 29 maja 2015 r., V CSK 454/14.

W odpowiedziach na skargi kasacyjne powód wniósł o odmowę przyjęcia do rozpoznania każdej ze skarg oraz zasądzenie od skarżących na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, wyrażającym się w szczególności w konieczności zapewnienia jednolitej wykładni i jednolitego stosowania prawa.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest wyłącznie problem o charakterze prawnym, a nie faktycznym lub wynikającym ze stwierdzonych przez skarżącego uchybień Sądu. Jego rozstrzygnięcie powinno stwarzać przy tym realne i poważne trudności, a także mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia innych spraw. Skarżący winien jest w tym przypadku przedstawić pogłębioną argumentację prawną, bowiem zagadnienie prawne musi mieć charakter ściśle jurydyczny, powstały na tle konkretnego przepisu prawa. Nie może ono odnosić się do subiektywnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (zob. postanowienia SN z 16 maja 2018 r., II CSK 15/18; z 24 kwietnia 2018 r., IV CSK 552/17; z 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17; z 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17).

Pozwana K. W. nie wykazała występowania w niniejszej sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Jako utrwalone należy uznać stanowisko, że zaskarżeniu skargą pauliańską podlega czynność prawna, która powoduje pokrzywdzenie wierzyciela na skutek wystąpienia niewypłacalności dłużnika lub pogłębienia tego stanu. Artykuł 527 § 2 k.c. wskazuje na warunek *sine qua non* ubezszkudnienia czynności prawnej, tj. istnienie związku przyczynowego między dokonaniem czynności prawnej przez dłużnika z osobą trzecią a niewypłacalnością dłużnika. Związek taki występuje i przesłanka pokrzywdzenia jest spełniona także wtedy, gdy zaskarżona czynność dopiero razem z innymi zdarzeniami lub czynnościami prawnymi dłużnika doprowadziła do jego niewypłacalności, jeżeli była koniecznym składnikiem tych przyczyn i bez niej one same nie spowodowałyby niewypłacalności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 2 października 2007 r., II CSK 323/07). Nie ma wobec tego znaczenia, że sama zaskarżona czynność nie doprowadziłaby do pokrzywdzenia wierzyciela, jeżeli w danych okolicznościach faktycznych, wraz z innymi czynnościami i zdarzeniami, rzeczywiście spowodowała powstanie takiego skutku.

Powołanie się na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo istnienia poważnych wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie, przy czym konieczne jest w takim przypadku

przytoczenie sprzecznych orzeczeń (por. postanowienia SN z 23 maja 2018 r., I CSK 31/18; z 29 kwietnia 2016 r., I CSK 641/15 i tam przywołane orzecznictwo). Przez rozbieżności w orzecznictwie sądów uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania należy przy tym rozumieć istnienie zróżnicowanych albo sprzecznych rozstrzygnięć w sprawach o takich samych lub zbliżonych stanach faktycznych, w których mają zastosowanie te same przepisy prawa, wyłożone lub zastosowane w sposób prowadzący do wydania odmiennych orzeczeń albo innych decyzji procesowych (zob. post. SN z 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, OSNC 2016, nr 2, poz. 29). Konieczne jest przy tym również wykazanie, że dokonanie wykładni jest niezbędne dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy (por. post. SN z 29 kwietnia 2016 r., I CSK 641/15).

Wskazywana przez pozwaną B. W. rozbieżność w orzecznictwie sądów wydaje się pozorna, a w każdym razie nie ma znaczenia w niniejszej sprawie. Została ona przedstawiona w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 29 maja 2015 r., V CSK 454/14, jako związana z oceną stosunku dłużnika do uświadamianego sobie pokrzywdzenia wierzyciela. W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy wskazał, że przez zamiar pokrzywdzenia wierzyciela należy rozumieć taki stosunek dłużnika do wyobrażonego skutku podjętego działania, który pozwoli przyjąć, że chce on pokrzywdzenia wierzyciela przyszłego, a czynność zostaje dokonana w tym celu. Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie przyjął, że dłużnik działał z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli, wskazując okoliczności przemawiające za takim stanowiskiem. Inny cel dokonanych przez dłużnika czynności, poza pokrzywdzeniem wierzyciela, nie został udowodniony, natomiast z obu ze wskazanych przez skarżącą rozstrzygnięć Sądu Najwyższego płynie wnioski, że tylko to wyłączałoby zamiar pokrzywdzenia wierzyciela. Ponadto uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ograniczało się do zacytowania fragmentów dwóch orzeczeń Sądu Najwyższego, bez dokonania wymaganej w tym przypadku całościowej analizy, uwzględniającej najnowsze orzecznictwo.

Wskazane w ostatnim akapicie uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowisko skarżącej o niedopuszczalności drogi sądowej w sprawach, w których powód dochodzi ochrony pauliańskiej roszczeń

publicznoprawnych, należało uznać za bezzasadne. Jednolity i utrwalony w orzecnictwie jest pogląd o dopuszczalności wykorzystania skargi pauliańskiej jako merytorycznego środka ochrony wiarytelności publicznoprawnych (zob. np. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 12 marca 2003 r., III CZP 85/02, OSNC 2003, nr 10, poz. 129; uchw. SN z 11 kwietnia 2003 r., III CZP 15/03, OSNC 2004, nr 3, poz. 32; wyr. SN z 28 października 2010 r., II CSK 227/10, OSNC-ZD 2011, nr 1, poz. 23; a także wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 18 kwietnia 2018 r., K 52/16, OTK-A 2018, nr 28).

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia obu skarg kasacyjnych do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz art. 32 ust. 3 ustawy o Prokuraturze Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Suma zwrotu kosztów równa jest wynagrodzeniu adwokata w wysokości wynikającej z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

(r.g.)

[ms]